

MẤY VẤN ĐỀ BỨC XÚC TRONG ĐỜI SỐNG VĂN HOÁ NGA HIỆN NAY

LÊ SƠN^(*)

Trong thập kỷ đầu tiên của thiên niên kỷ mới, nước Nga dưới sự điều

hành của tân Tổng thống V. Putin đã đạt được những thành tựu rực rỡ trong các lĩnh vực chính trị, kinh tế, quân sự, ngoại giao. Từ chỗ đang đứng trước bờ vực của sự tan rã, nước Nga đã nhanh chóng thoát ra khỏi khủng hoảng, đã dần dần hồi phục và phát triển với tốc độ tăng trưởng kinh tế đầy ấn tượng: từ 5% đến 7%/ năm, năm 2007 đạt 8,1%, 6 tháng đầu năm 2008 đạt 8%. Cán cân thương mại thặng dư cao đã giúp cho dự trữ ngoại tệ của Nga tính đến đầu tháng 7/2008 lên tới 568 tỷ USD, và Nga đã trở thành quốc gia có lượng dự trữ ngoại tệ lớn thứ ba trên thế giới (xem 11).

Hiện nay Nga nằm trong số 15 nước xuất nhập khẩu lớn nhất và trong top 10 nền kinh tế hàng đầu thế giới. Tốc độ lạm phát giảm từ mức 10,9% năm 2005 xuống 9% năm 2006, năm 2007 ở mức 11,9%, 6 tháng đầu năm 2008 còn 8,7%. Đời sống của các tầng lớp nhân dân được cải thiện đáng kể, thất nghiệp ở mức thấp 6,2%, thu nhập thực tế của người dân tăng 11%. Về mặt xã hội, sự ổn định chính trị được duy trì, quyền lực tuyệt đối của Kremli đối với đời sống chính trị Nga được tái lập, giới tài phiệt lũng đoạn chính trị bị thẳng tay trừng trị, nạn tham nhũng và tệ quan liêu trong bộ

máy nhà nước bị đẩy lùi một cách đáng kể (xem 11).

Về mặt quân sự, nước Nga chủ trương tái trang bị quân đội ở trình độ hiện đại hoá cao nhất, đưa hải quân trở lại Địa Trung Hải, đưa máy bay ném bom chiến lược TU-95 bay tuần tiễu trở lại, khởi động chương trình phòng không qui mô với những vũ khí tối tân, kể cả các vũ khí công nghệ cao có khả năng tấn công huỷ diệt đối phương rất nhanh trên qui mô lớn mà không bị giới hạn tầm xa...

Trên mặt trận ngoại giao Nga đang tích cực thực hiện chính sách đối ngoại độc lập trên tư thế của một cường quốc lớn và đang nỗ lực xây dựng một thế giới đa cực.

Tất cả những điều này khẳng định vị thế của nước Nga trên sân chơi toàn cầu hoá. Sự lớn mạnh của nước Nga trong 8 năm qua là một nhân tố quan trọng góp phần ổn định chung trong khu vực và trên thế giới, đồng thời buộc các cường quốc nhìn nhận Nga như một nhân tố phải tính đến khi có bất cứ một động thái chính trị, quân sự, ngoại giao nào.

Tuy nhiên, do quá chú trọng vào những vấn đề huyết mạch kinh tế, quân sự, ngoại giao nên văn hoá, một lãnh vực

^(*) PGS., Viện Thông tin Khoa học xã hội.

không kém phần quan trọng trong việc bảo vệ những giá trị tinh thần cơ bản của dân tộc, trong việc đoàn kết xã hội công dân, trong việc huy động tiềm năng sáng tạo của nhân dân vào cuộc đấu tranh không khoan nhượng chống lại tất cả những gì cản trở sự phục hồi của nước Nga bị xem nhẹ, bị xếp vào số những vấn đề thứ yếu của cuộc sống.

Mặc dầu Tổng thống V. Putin cũng như những người Nga chân chính không ủng hộ việc xoá bỏ quá khứ Liên bang Xô Viết, coi sự tan rã của Liên Xô như một thảm hoạ địa-chính trị và luôn luôn khẳng định công khai rằng thời kỳ Xô Viết vẫn là một bộ phận quan trọng trong lịch sử Nga và có ảnh hưởng lớn đối với việc hình thành xã hội Nga hiện nay, những khuynh hướng bài Xô, khuynh hướng phủ nhận sạch trơn những thành tựu của Liên bang Xô Viết vẫn len lỏi vào mọi địa hạt của đời sống văn hoá, đặc biệt là trong môi trường giáo dục.

Chẳng hạn, khi tôn sùng các mô hình phương Tây, những nhà “cải cách” giáo dục Nga đã cắt giảm đáng kể số tiết dành cho văn học trong trường phổ thông trung học; với những lớp sắp ra trường giờ chỉ còn *hai* tiết trong một tuần, trong khi đó trong học đường Hoa Kỳ, văn học Mỹ được dành cho *sáu* tiết. Môn thi tốt nghiệp thống nhất mang tính chất truyền thống dưới dạng bài tập làm văn bị tách ra thành hai môn thi riêng biệt: tiếng Nga và văn học Nga. Lại nữa, nếu môn thi tiếng Nga cùng với môn toán học được coi là bắt buộc đối với đa số học sinh thì môn văn học Nga bây giờ chỉ còn là một *môn phụ* không bắt buộc, và học sinh có thể thi môn này theo nguyện vọng cá nhân. Như vậy, tiếng Nga và văn học Nga trên thực tế bị tách khỏi nhau và điều đó mang lại tổn thất như

nhau cho cả hai môn này. Bởi lẽ tiếng Nga với tư cách là ngôn ngữ chỉ là phương tiện giúp các em nhận thức sâu sắc hơn tất cả vẻ đẹp và chất nhân văn của bộ môn vốn được tạo ra bằng ngôn ngữ là văn học. Không phải ngẫu nhiên tồn tại một thuật ngữ *ngôn ngữ văn học* biểu thị sự gắn bó hữu cơ giữa hai bộ môn này. Tất cả những biện pháp “cải cách” nói trên nhằm loại trừ văn học Nga như một bộ môn với khả năng nhận thức và giáo dục tuyệt vời của nó và tất yếu dẫn tới khuynh hướng phi nhân văn hoá giáo dục. Bởi lẽ, như chúng ta đều biết, văn học cổ điển Nga là một môi trường vĩ đại, trong đó xã hội học thống nhất với bản thể luận, là phương tiện chủ yếu của ý thức giác ngộ dân tộc và quốc gia, là điểm hội tụ của chân lý, của cái thiện và sự chính nghĩa. Không những thế, văn học Nga còn được coi là cội nguồn vô tận và kích thích tố của sự sáng tạo. Viện sĩ quá cố D. Likhachev, người được coi là lương tâm và nhà trí thức lớn cuối cùng của nước Nga, đã lên tiếng cảnh báo: “Nếu không có văn học Nga thì nước Nga sẽ không còn là nước Nga nữa”. Nhà thơ Nga nổi tiếng E. Evtushenko đã hơn một lần khẳng định: “Lịch sử hay nhất của nước Nga là văn học Nga”.

Những ý đồ giảm thiểu vai trò của văn học Nga trong nhà trường đi đôi với việc hạ thấp chủ nghĩa yêu nước trong sách giáo khoa về văn học mà thời gian gần đây đã bị dư luận xã hội lên án mạnh mẽ.

Trong cuốn *Văn học Nga thế kỷ XX* dùng cho sinh viên các trường đại học do Nhà xuất bản “Đại học” ấn hành năm 2002, những nhà văn Nga ưu tú như A. Serafimovich, E. Esenin, V. Rasputin, M. Prishvin, V. Belov, V. Shukshin, P. Proskurin vốn từng là niềm tự hào chính đáng của văn học Xô Viết, không hề được

nhắc tới. Trong khi đó lại có quá nhiều các nhà văn xoàng xĩnh được đưa vào cuốn sách. Sáng tác của tất cả các nhà văn này có chung một đặc điểm là thái độ thù địch đối với chế độ Xô Viết và thoát ly khuynh hướng hiện thực trong văn học. Mảng văn xuôi rất phong phú về cuộc Chiến tranh vệ quốc vĩ đại (1941-1945) bị xem thường; nó chỉ được giới thiệu qua một vài cuốn tiểu thuyết như *Những người bị nguyên rủa và bị lãng quên* của V. Astafev, *Vị tướng và đạo quân của ông* của V. Vladimov... Trong khi đó, tên tuổi của các nhà văn từng trực tiếp tham gia chiến tranh từ những ngày đầu khói lửa như K. Simonov, Ju. Bondarev, E. Nosov, F. Abramov, M. Alekseev, V. Tendriakov, V. Kondrat'ev và nhiều nhà văn khác hoàn toàn không được nhắc tới.

Chủ đề về chủ nghĩa yêu nước đã bị gạt ra khỏi sách giáo khoa. Điều khiến các tác giả của công trình này quan tâm nhiều hơn là số phận của những dân lưu vong Nga thời hậu chiến với những cảnh đời éo le mà người có lỗi trong chuyện này lại được quy cho chính Tổ quốc Nga (?!).

Theo nhận xét của GS. TS. A. Ognev, cuốn sách giáo khoa nói trên “đã hướng các thầy giáo và sinh viên đến sự nhận thức sai lệch về văn học Nga thế kỷ XX. Và thực chất, nó mang tính chất bài Xô Viết và chống chủ nghĩa yêu nước, nó đánh mất mối liên hệ với cơ sở hiện thực. Cuốn sách này nhằm bút thế hệ trẻ ra khỏi cội rễ của mình, khỏi truyền thống yêu nước, hạ thấp tinh thần giác ngộ dân tộc, làm giảm thiểu ở sinh viên niềm tự hào dân tộc và sự công bằng xã hội”.

Nhân đây cũng cần phải kể tới mưu toan của những nhà “cải cách” giáo dục muốn loại bỏ cuốn tiểu thuyết *Thép đã tôi thế đấy* của nhà văn chiến sĩ N. Ostrovski ra khỏi chương trình giảng

dạy bắt buộc về văn học ở nhà trường. Hành động này đã làm dấy lên làn sóng phản đối dữ dội của công chúng.

Trong một bức thư ngỏ gửi Bộ trưởng Giáo dục Liên bang Nga với chữ ký của một tập thể gồm nhiều nhà khoa học, nhà văn và nghệ sĩ có tên tuổi có đoạn viết:

“Chỉ phàm những kẻ nào có tầm hiểu biết hạn hẹp (điều này rất lạ đối với một cơ quan cấp Bộ) và cái nhìn thật thiển cận thì mới cả gan công nhận cuốn sách được nổi tiếng khắp thế giới – từ châu Âu đến Mỹ Latinh, một cuốn sách vẫn được tiếp tục đọc ở nước Trung Hoa với dân số một tỷ người và được xem như tài sản quốc gia của chính mình, một cuốn sách cung cấp một tấm gương chói lọi về một cuộc sống xứng đáng cho hàng triệu người bệnh tật, mất lòng tin – là có hại đối với phần lớn các học sinh của nước Nga. Chúng tôi tin rằng quý Bộ trong khi tuân thủ những nguyên tắc của chủ nghĩa nhân đạo vốn là đặc trưng của học đường dân tộc Nga, sẽ tạo điều kiện cho việc quay lại giảng dạy về thân thế và sự nghiệp sáng tác của N. A. Ostrovski trong nhà trường ở nước ta, sẽ đưa cuốn tiểu thuyết *Thép đã tôi thế đấy* của ông vào chương trình bắt buộc và bằng cách đó sẽ hoàn trả cho chính các trẻ em nước Nga tấm gương về một cuộc sống chói ngời và xứng đáng”^(*).

Trong bài *Từ chân trời của một người đến chân trời của mọi người* với phụ đề “Đi tìm nền văn học mang tầm vóc dân tộc”, nhà phê bình V. Savateev đã nhấn mạnh rằng nền văn học Nga trong hai trăm năm gần đây đã *lớn hơn* là văn học, nó vừa là nhà giáo dục đạo

(*) Trước áp lực và sự phản đối mạnh mẽ của công luận, cuốn *Thép đã tôi thế đấy* đã được đưa trở lại vào sách giáo khoa nhân dịp kỷ niệm 100 năm ngày sinh của nhà văn (29/10/2004).

đức, vừa là tôn giáo, vừa là triết học, vừa là cuốn sách giáo khoa về cuộc sống. Từ nhận định ấy, Savateev với thái độ phê phán nghiêm khắc đã nhìn vào thực tiễn đời sống văn học Nga hiện tại: “Sự đánh tráo các giá trị nghệ thuật dân tộc được bắt đầu khi người ta tuyên bố mai táng nền văn học Xô Viết. Họ ra sức thuyết phục chúng ta rằng chủ nghĩa hiện thực đã lỗi thời, rằng đến thay thế cho chủ nghĩa hiện thực là chủ nghĩa hậu hiện đại. Văn học mang tâm vóc dân tộc bị thay thế bằng thứ văn học thị trường, bằng thứ văn chương thương mại. Thứ văn học này không quan tâm đến ý thức dân tộc, đến những vấn đề truyền thống của nước Nga, mà chỉ quan tâm đến một phạm vi duy nhất là giá cả và bán chác. Đã được tung ra thị trường thứ ngôn ngữ hạ đẳng, thứ sách báo khiêu dâm đồi trụy dưới dạng hàng tái chế và ngoại nhập cùng với những thứ đồ tầm tầm khác. Cuối cùng, văn học thôi không còn “lớn hơn” văn học nữa. Nhưng sau khi không còn “lớn hơn” nó lại “*bé hơn*” văn học. Nó đã đánh mất đi cái qui mô của nó, cái qui chế của nó trong xã hội. Văn học trở nên chẳng cần thiết không chỉ cho chính quyền, cho ý thức hệ mới, mà còn cho cả xã hội nữa”. Để chấn chỉnh tình hình này, Savateev đề nghị quay trở lại chủ nghĩa hiện thực “hiền lành, cũ kỹ”, phải khôi phục những vấn đề xã hội, đạo đức, cách khắc hoạ tính cách về mặt tâm lý từng bị huỷ hoại bởi đủ thứ “chủ nghĩa” thời thượng và những thể nghiệm mù quáng mang tính chất hậu hiện đại. Đặc biệt cần phải khôi phục thứ tiếng Nga văn học, cần phải làm tất cả để lấy lại lòng tin cậy của độc giả đối với văn học. Chỉ khi đó, theo tác giả, nền văn học Nga mới có thể lấy lại tâm vóc dân tộc vĩ đại của nó.

Trong bài *Sự lành mạnh tinh thần của nhân dân và văn học* Viện sĩ F. Kuznesov, nguyên Viện trưởng Viện Văn học thế giới mang tên M. Gorki, sau khi phân tích những đặc điểm của văn học Nga và sự cần thiết phải bảo vệ hệ thống giá trị tinh thần mang tính chất vĩnh hằng của dân tộc trong điều kiện của cái gọi là chủ nghĩa toàn cầu hoá, đã chỉ rõ: “Thói phạm tục tinh thần do chủ nghĩa tư bản ăn cướp đẻ ra đã đánh hơi thấy ở văn học Nga kẻ thù không đội trời chung của nó nên đã làm tất cả để bứt nền văn học cổ điển Nga ra khỏi đời sống tinh thần của nhân dân, buộc mọi người phải quên nó đi”.

Như vậy, ngoài văn học ra, trên địa bàn văn hóa, nhất là trong lĩnh vực sân khấu, điện ảnh và truyền hình cũng đang diễn ra những hiện tượng đáng báo động.

Theo Đạo diễn A. Kazansev, người phụ trách “Trung tâm kịch nói và đạo diễn”, sân khấu Nga bao giờ cũng là sân khấu mang tính chất xã hội và tính chất chính trị hóa. Và không chỉ dưới chính quyền Xô Viết. Những vở kịch kinh điển *Nỗi khổ vì thông minh*, *Quan thanh tra*, *Chỗ béo bở*, những vở kịch của Chekhov, của Gorki là những tuyên ngôn chính trị đích thực. Đặc điểm mang tính chất truyền thống của sân khấu Nga là sự bản khoản, lo lắng về mặt xã hội đến vận mệnh của đất nước. Sân khấu phải đa dạng nhưng không được bàng quan với cuộc sống xã hội. Sân khấu phải trở thành một trường đại học thứ hai. Không được biến sân khấu thành thứ trò vui để tiêu khiển. Không thể buộc sân khấu sống theo quy luật của việc chạy xô. Hơn nữa, *sân khấu Nga và kinh doanh là những khái niệm không dung hợp*. Sân khấu Nga rõ ràng là không chấp nhận những quy luật ấy. “Tại sao sân khấu lại

bắt đầu suy sụp một cách lộ liễu? Câu trả lời rất đơn giản: ở Nga không có một sự nghiệp nào có thể tồn tại nếu thiếu đi tư tưởng cao cả. Và khi người ta mưu toan trước đoạt của sân khấu mọi tư tưởng thì tất cả đã kết thúc: số lượng các vở diễn kém cỏi thật không thể hình dung nổi”.

Nghệ sĩ nhân dân M. Ulianov đã đưa ra một hình tượng có sức khái quát độc đáo: “Tuy kinh tế và chính trị có tầm quan trọng đặc biệt, nhưng đánh mất sân khấu tức là biến đất nước thành chuồng gia súc”.

Trước những cảnh bạo lực và đồi bại được công khai trình diễn trên sân khấu và truyền hình, nguyên Bộ trưởng Văn hóa và Truyền thông đại chúng Liên bang Nga Aleksandr Sokolov đã hơn một lần lên tiếng cảnh báo: “Đã đến lúc phải cứu vãn bầu không khí đạo đức của xã hội!” và vạch rõ: “Thực chất và mục đích thực sự của những chương trình truyền hình như vậy là vượt ra ngoài ranh giới của nghệ thuật: ở đây chúng ta tiếp xúc với việc thương mại vô liêm sỉ. Đứng đằng sau những tiết mục đồi bại là một quỹ tài trợ nhất định với những lợi ích mang tính chất con buôn mà tôi xin đảm bảo rằng không hề phù hợp với việc nâng cao thị hiếu xã hội. Ở đây vấn đề nói đến bầu không khí đạo đức ở phạm vi quốc gia.

Tình trạng thả nổi của văn hóa hiện nay đã gây nên sự lo ngại thực sự của những người quan tâm đến đời sống tinh thần của đất nước, đến tương lai của thế hệ trẻ. Viện sĩ N. Skatov, Viện trưởng Viện Văn học Nga, trong một bài viết mang tầm cỡ chiến lược *Bảo vệ những giá trị cơ bản của nền văn hóa Nga* đã khái quát: “Chưa bao giờ sự hỗn loạn, lộn xộn trong bảng thứ bậc của những giá trị văn hóa lại có qui mô to lớn và gây tác

hại ghê gớm như hiện nay. Quá trình phi nhân bản hóa đang diễn ra với tốc độ vũ bão và mang tính chất tổng thể. Sự đối trá và xuyên tạc cùng với sự tuyệt đối vô trách nhiệm xuất phát từ chỗ hoàn toàn không bị trừng phạt có lẽ chưa bao giờ đạt tới quy mô như hiện nay. Tinh thần trách nhiệm trước đây trong điều kiện thiếu tự do được thay thế bằng sự tự do thiếu trách nhiệm”.

Vì thế việc ra sức bảo vệ những giá trị cơ bản của nền văn hóa dân tộc đã trở thành một nhiệm vụ cấp bách của chính quyền, của các nhà hoạt động văn học nghệ thuật và của toàn dân Nga.

Trong tình hình hiện nay, văn hóa còn được coi là một yếu tố quan trọng của an ninh quốc gia và đóng một vai trò to lớn trong cuộc đấu tranh chống lại một nguy cơ ghê gớm đang đe dọa toàn thể nhân loại - đó là chủ nghĩa khủng bố.

Dựa trên thực tiễn của tình hình phức tạp ở nước Nga hiện nay trong thời kỳ chuyển đổi mô hình chính trị như sự gia tăng và phổ biến những hành vi tội phạm chống xã hội, sự bành trướng của nạn tham nhũng và những tệ nạn khác mang tính đại trà, sự kém hiệu quả của bộ máy hành chính nhà nước, sự đổ vỡ của lý tưởng trước đây và sự suy giảm lòng tin của dân chúng cũng như sự xuống cấp của văn hóa, nhiều nhà hoạt động xã hội và văn hóa của Nga đã nhấn mạnh tới việc nhà nước cần thiết phải đầu tư nhiều hơn nữa cho văn hóa cho giáo dục, nghệ thuật, khoa học,... Ở đây không thể áp dụng quan điểm kinh doanh đơn thuần, quan điểm hạch toán kinh tế lấy thu bù chi trong lĩnh vực văn hóa nghệ thuật. Viện sĩ D. Likhachev đã khẳng định: “Văn hóa không thể tồn tại được nếu thiếu sự quan tâm và tài trợ của nhà nước. Văn hóa đem lại *nguồn thu nhập* vô hình dưới dạng sự kính

trọng từ phía các quốc gia khác, dưới dạng sự trưởng thành về mặt đạo đức, lòng yêu mến đất nước mình, sự ổn định và chấn hưng đời sống xã hội. Nhưng chủ yếu là việc điều hành đất nước sẽ trở nên thông minh hơn, bởi lẽ đối với một dân tộc thông minh thì điều hành đất nước một cách thông minh sẽ dễ dàng hơn”.

Điều này cũng tạo điều kiện cho sự hình thành một nguyên tắc về an sinh xã hội trên phương diện văn hóa mà nhà văn hóa học nổi tiếng của Nga là A. Flier đã cảnh báo: “giới cầm quyền càng ít đầu tư kinh phí cho văn hóa và giáo dục bao nhiêu thì nó sẽ càng phải đầu tư kinh phí cho bộ máy cảnh sát, cho bộ máy tư pháp và hệ thống cải huấn ngày mai bấy nhiêu”.

Vừa qua, tại Viện Duma quốc gia Nga đã diễn ra cuộc hội thảo nghị trường rất đáng chú ý với tiêu đề “Văn hóa chống chủ nghĩa khủng bố – sự bảo đảm về mặt pháp lý cho việc huy động tiềm năng văn hóa của xã hội vào cuộc đấu tranh chống chủ nghĩa khủng bố”. Tham gia Hội thảo là những nhà hoạt động xã hội và văn hóa có uy tín, các nhà khoa học hàng đầu và các chính khách. Các bản tham luận trên những góc độ và khía cạnh khác nhau đã đề cập tới một phạm vi rất rộng rãi của hoạt động văn hóa trong điều kiện toàn cầu hóa hiện nay: việc giáo dục thế hệ trẻ, mức độ tác động của các phương tiện thông tin đại chúng và truyền hình đến sự hình thành nhân cách, việc tham gia của cơ cấu nhà nước và tư bản tư nhân vào số phận của nền văn hóa nước Nga.

Ủy ban Văn hóa của Viện Duma quốc gia Nga với tinh thần trách nhiệm cao nhất đã tuyên bố: *chỉ bằng những biện pháp sức mạnh không thôi thì không thể thắng được khủng bố*. Chân lý

này càng ngày càng trở nên hiển nhiên qua những diễn biến ở Iraq và nhiều nước khác. Bởi vậy cần phải đặt vấn đề về việc đưa vào chiến lược đấu tranh chống chủ nghĩa khủng bố một số điểm sửa đổi về nguyên tắc, phải tìm ra những khả năng mới và những nguồn dự trữ mới để chống lại chủ nghĩa cực đoan và những biểu hiện tiêu cực chống xã hội khác. Và trong những điều kiện ấy nổi bật trên bình diện hàng đầu là nền văn hóa vĩ đại của nước Nga. Quan điểm này xuất phát từ một tiền đề khách quan: trong một xã hội, nơi mà văn hóa được tôn vinh là những giá trị cao nhất thì không thể có chỗ cho chủ nghĩa khủng bố và chủ nghĩa cực đoan. Chính văn hóa hiện nay là cái phao cứu chủ yếu, nếu không phải là duy nhất, là nhân tố hồi sinh của nước Nga, kể cả sự hùng mạnh về kinh tế và sự vĩ đại của một cường quốc.

Về phương diện này, Ủy ban Văn hóa dựa trên những nhu cầu cấp thiết trong giai đoạn hiện nay của nước Nga đang triển khai một dự án mang tính chất tổng động viên: “Văn hóa chống chủ nghĩa khủng bố”. Cơ chế thay thế chủ nghĩa khủng bố bằng văn hóa đại thể là như sau: bằng cách thâm nhập vào ý thức và trái tim của mỗi người, những định hướng của văn hóa vốn dựa trên những định đề đạo đức như thiện chí và lòng trắc ẩn, tình yêu và sự kiên nhẫn, khát vọng hướng tới sự đồng thuận và lẽ công bằng sẽ dần dần thay thế cho những phương châm yếu thế của chủ nghĩa cực đoan. *Lòng căm thù chỉ có thể bị đánh bại bằng lòng yêu thương quên mình*. Điều chúng ta mong muốn không phải là sự thất bại mà là *sự cải biến* của kẻ khủng bố.

Do đó phải nhanh chóng chuyển từ những lời tuyên ngôn viển vông về văn

hóa sang những quy trình công nghệ mang tính chất khoan dung về văn hóa xã hội. Những công cụ, những cơ chế, những biện pháp kỹ thuật của nghiệp vụ chống khủng bố về mặt văn hóa phải được đưa một cách hữu cơ vào đạo luật hiện hành chống khủng bố, chống tội phạm. Đồng thời cũng phải nhận thức được rằng chủ nghĩa khủng bố là một cuộc chiến tranh tổng lực tàn bạo có quy mô toàn thế giới nên không thể thắng được nó trong từng nước riêng lẻ. Do đó cần phải thành lập *một mặt trận quốc tế thống nhất* để đấu tranh chống lại tai họa mang tính toàn cầu ấy. Và ở đây cần phải ghi nhận một cách công bằng sáng kiến cũng như sự đóng góp đáng kể của Ủy ban Văn hóa thuộc Viện Duma quốc gia Nga mà người đứng đầu là Nghệ sĩ nhân dân Liên Xô Losif Kobzon.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Valentin Nedzveski. Không có Tolstoi và Chekhov. Báo *Văn học* (Nga), số 23, tháng 6/2008.
2. Aleksandr Ognev. Không được hạ thấp chủ nghĩa yêu nước trong sách giáo khoa về văn học. Báo *Nước Nga Xô Viết*, ngày 13/11/2003.
3. Thư ngỏ gửi Bộ trưởng Giáo dục Liên bang Nga V. M. Filippov. Báo *Pravda*, ngày 20/1/2004.
4. Vjacheslav Savateev. Từ chân trời của một người đến chân trời của mọi người. Báo *Nước Nga Xô Viết*, ngày 13/11/2003.
5. Feliks Kuznesov. Sự lành mạnh của tinh thần của nhân dân và văn học. Báo *Văn học* (Nga), số 1, ngày 14/2/2004.
6. Aleksei Kazansev. Sân khấu Nga và kinh doanh, những khái niệm không dung hợp. Báo *Văn học* (Nga), số 16, ngày 18/4/2001.
7. Aleksandr Sokolov. Đã đến lúc phải cứu văn bầu không khí đạo đức của Nga. Báo *Diễn đàn*, ngày 11/5/2001.
8. Nikolai Skatov. Hãy bảo vệ những giá trị cơ bản. Báo *Văn học* (Nga), số 21, ngày 22/5/2001.
9. Losif Kobzon. Văn hóa chống chủ nghĩa khủng bố. Báo *Văn học* (Nga), số 17, ngày 27/4/2005.
10. Andrei Flier. Văn hóa như là một yếu tố của an ninh quốc gia. Tạp chí *ONS*, số 3-1998.
11. Trần Anh Phương. Từ nước Nga của Lenin đến nước Nga của Putin và Medvedev. Tạp chí *Nghiên cứu châu Âu*, số 11, 2008.
12. Karen Shakhnazarov. Điện ảnh của chúng ta đã đánh mất đi một cái gì đó rất quan trọng. Tạp chí *Thế giới điện ảnh*, số tháng 6, 2007 (tiếng Nga).